Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (2008) I/2, 43-51

SÖYLENBİLİMDE İKİ FARKLI ARAYIŞ ÖYKÜSÜ: ODYSSEUS VE İASON'NUN YOLCULUKLARI

Ertuğrul İŞLER* – Reyhan ÖZER**

Anahtar kelimeler:
Joseph Campbell, arayış yolculuğu, Odysseus, İason

Key words:
Joseph Campbell, quest, Odysseus, Iason

Özet

Yolculuk edebi yazında en çok işlenen konuların başında gelir. Söylenbilimden romanlara, şiirlerden filmlere kadar, yolculuk teması her zaman işlenen bir temadır. Yolculuklar farklı şekillerde ele alınsa da özünde kahramanının manevi bir arayış vardır. Bu sebeple birçok kuramcı edebi eserlerdeki bu temanın incelenmesiyle uğraşır. Bunlardan biri, hatta bu konuda en çok tanınanı Joseph Campbell, eseri *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*'nda var olan yolculuk temasını ele alıp, bunun söylenlerden beri var olduğu savına varılır. Edebiyatın dağarcığına yolculuğun bir çeşit arayış olduğunu, kahraman söylenini, monomit kavramını ekler. Çalışmada da Campbell'ın bu kuramı söylenbilimin iki önemli yolculuk öyküsü ile örneklendilerek incelenecektir. Fakat her yolculuğun bu kuramda iddia edildiği gibi olmadığı savı üzerinde durulacaktır.

Abstract

Two Different Quest Tales in Mythology: Voyages of Odysseus and Iason

Quest theme is one of the most handled subjects in literature. From mythology to novels, from poetry to films, the quest theme is a frequently treated theme. Even though quests are analyzed differently in its core there is a spiritual search of the hero of the quest. This general overlook to the quest theme leads many theoreticians to seek this theme in texts. Joseph Campbell, the best known of those, in his work *The Hero With A Thousand Faces* by examining the quest theme comes to the conclusion that it has existed since myths. He inserts the term of hero myth; monomyth and the notion that quest is a kind of search into world of literature. In this study, two important tales of mythology will be analyzed through Campbell's theory and it will be proposed, however, that not every voyage has the form declared in the theory.

* Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Öğretim Üyesi, Kınıklı kampusu, e-posta: eisler@pau.edu.tr

** Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi
e-posta: apollon8505@hotmail.com

> Kahraman olağan günün dünyasından doğaüstü mucizelerin diyarına doğru yol alır: efsanevi güçlerle orada karşılaşılır ve karalı bir zafer kazanılır: kahraman gizemli serüveninden hem cinslerine lütuf bahşeden bir güç ile geri gelir (Campbell, 1949: 30).

Yolculuk teması edebi yazın tarihinin ana konularından biridir. Ulaşılması hedeflenen uzun yolculukların birden fazla anlamı olduğu bilinir. Önce düşlerde canlandırılan uzaklar vardır. Sonra da kahramanını olduğundan farklı bir karakter haline getirecek değiştirici, dönüştürücü ve olgunlaştırıcı düşsel uzaklar vardır. İşte bu yolculuklar kahramanın kendisini bulması, içsel ben'i ile tanışması için yapılır. Bu arayış yolculukları söylenbilimi besleyen, güçlendiren öyküleri yaratır. Bu öyküler de edebi yazınları beslerler. Söylenler edebi yazında ahlaki, siyasi, simgesel ve düşselliğin bir aracı olmak gibi çeşitli rolleri üstlenirler. Söylenbilim kendisi için en uygun olan aracı seçerek, gerçekleri olağanüstücülük yöntemi kullanarak yaşadığımız evrene benzer yeni bir uzam yaratır. Bu yeni uzamda, varlığı bile bilinmeyen olağanüstü yaratıklar, canavarlar ve ürkütücü olaylar mevcuttur. Öyle gizemli bir dünyadır ki burası, karşılaşılması muhtemel olan olaylar ve karakterler ancak insanın hayalinde canlandırılabilir. Gerçekte olmayan bu düşsel yerler çoğu zaman yolculuk gibi algılanan bir arayış ya da bir amaca ulaşma şeklinde ortaya çıkan bir çeşit yazınsal yolculuk olarak okura sunulur. Bu yolculuklar antik dönem okurlarından modern okura kadar herkesi ve her şeyi içine alır, sarmalar ve yolculuk anlatısıyla beraber onları da bir yolculuğa çıkarır. Okurun, ortak bilinçaltının aktif yansıması olan söylenbilimden kendini tanıma ve içgörü kazanma ihtiyacını karşılamak adına alabileceği pek çok öğe vardır. Bu öğelerle okur, kendini olduğu kadar çevresini, etkileşim içinde olduğu tüm zihinsel ve evrensel yapıyı da kavramaya çalışır, arayışı içinde olduğu soruların cevaplarının bulunmasını kolaylaşır. Söylenbilim üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Joseph Campbell, klasik yapıtı *Kahramanın Sonsuz Yolculuğun'da*, dünyada var olan bütün söylenlerdeki kahramanların yolculuklarını ve bu kahramanların dönüşümlerini izleyerek tek bir arketipik kahramanın varlığını ortaya koyar.

> İlkel kabilelerden ve geçmişin büyük medeniyetlerinden iletilen birçok değişik ritüelleri ele aldığımız zaman bunların amacının ve asıl etkilerinin sadece bilinçli hayatta değil bilinçaltı hayatlarında da değişim talep eden dönüşümün zorlu eşiğindeki insanları yönlendirmek olduğu ortaya çıkar. İnsan ruhunu geriye bağlama eğiliminde olan diğer sabit insani fantezilere karşı bir eylem olarak, onu ileriye götürecek sembolleri sağlamak söylenbilim ve dinsel törenin her zaman temel işlevi olmuştur (Campbell,1949: 10).

Genel olarak ele alınan bu söylenlerin temelinde, kahramanı kendisini bulacağı bir içsel arayış yolculuğuna hazırlayarak bir arayış yolculuğuna çıkarıp içsel ben'lerini buldurmak gibi salt bir amaç vardır. Campbell'ın da üstünde durduğu

bu fikrin kuşkusuz edebi eserlerin anlamsal incelemelerinde ve yorumlanmasında büyük bir etkisi vardır. Bu sebeptendir ki bu fikirlerin her biri acıklı, eğlenceli ve olağanüstü yazınsal öykülerin eleştirisinde kullanılan araçlar haline gelmişlerdir. Campbell bütün öykü anlatımlarının, bilinçli ya da değil, antik söylen kalıplarını model aldığını ve yapıtında da uzunca bahsettiği gibi edebi yazınlar için bir iskelet haline gelen "kahraman söyleni"ni; "monomit" kavramını ortaya koyar. Her yeni öykünün, kahramanını kendisini manevi bir olgunluğa eriştirecek olan bir arayış yolculuğuna çıkaracağı savında kesişir. Bu arayış yolculuğunda kahramanlar çeşitli aşamalardan geçer, zorlu engellerle karşılaşırlar.

Peki edebi yazınların ele aldığı serüvenlerle dolu yolculukların hepsi bir manevi doygunluğa erişmek için midir? Çoğunlukla içsel ben'i bulmak ve manevi bir olgunluğa erişmek için olsa da kimileri salt bir amaç doğrultusunda şekillenir. Kimi yolculuklar Campbell'in monomit kavramını örneklerken, bazı yolculuklar da bu kavramın genellenemeyeceğini ispat eder. Buna en iyi örnek Odysseus ve İason'un arayışlarıdır. *Odysseia* belli bir amaca ulaşmak için, *İason ve Arganautlar* ise bir şeyi (Altın Post) aramak için çıkılan yolculukların anlatısıdırlar. Odysseus'un arayışı Campbell savunduğu ve safhalarını belirlediği arketipsel bir kahramanın yolculuğudur. Sonuç ise içsel ben ile tanışma, manevi bir doygunluk, bilgi ve erdemdir. Öteki taraftan İason'nun yolculuğu maddiyat üzerine kurulmuş, fiziksel bir arayıştır. Vaat edilen zenginliğe, güce ve rahat yaşantıya yelken açılan bir yolculuktur.

> Altın Post'un ele geçirilmesi, dönüş yolculuğunun gidilecek yolu biçimlendirdiği ve her keşfe kendi yerini ve düzenli bir mekan içinde kendi konumunu veren bir hatıra işlemini zorunlu kılan bir mekan yolculuğu, bir deniz güzergahı olarak tasvir edilebilir (Bonnefoy, 2000: 62).

Dolayısıyla bu makalede adı geçen iki arayış öyküsü Joseph Campbell'ın kitabı *Kahramanın_Sonsuz Yolculuğu'nda* temellendirilen arayış yolculuğu kuramına dayandırılarak her yolculuğun maneviyata doğru olmadığı, kimi kahramanlarında maddi arayışlar için yolculuğa çıkıldığı fikrinin üzerinde durulacaktır. Bu tür bir karşılaştırma yapılırken söylenbilimin iki önemli yolculuk anlatısını oluşturan bu öykülerdeki, yaşanılan olaylara, karşılaşılan kişilere ve olağanüstü varlıklara kısacası bu gerçeküstü olaylara Campbell'ın açısından yaklaşılacaktır.

Bu bağlamda gerek İason'nun gerekse Odysseus'un yolculuk öyküleri, bir yandan okurun düşünce sınırlarını zorlarken diğer yandan da onu, gerçekte olmayan düşsel uzamlarda ki kahramanlarla birlikte tehlikeli ve serüven dolu uzun bir yolculuğa çıkarır. Okur farkında olmadan, yabanıl, olağandışı uzam ve varlıklara o kadar yaklaşır ki gerçek ve gerçek olmayan uzamı birbirinden ayırt edemez. Kendi zaman ve uzam boyutunda ki arayışını sürdürürken gerçekte var olmayan ve bilinmeyen bir boyutta karşılaştığı kahramanları ve varlıkları çok fazla

yadırgamaz. Bu açıdan bakıldığında, Arganautlar'ın, Odysseus'un ve benzerlerinin arayış öyküleri bilinmeyen yerleri, doğaüstü yaratık ve varlıkları okura/insana sevdirir. Arayış yolculukları sanatsal bir oyun haline gelir. Bazen bu yolculuklar, Odysseus'un yolculuğu gibi, yıllarca süren bir yaşam öğretisi olur. Var olan bir bilgiyi yeniden edinme, bir bilinç açma labirenti ve simgesel sermayenin oluşumu olarak ta belirir.

> Dahası, macerayı tek başımıza riske atmak zorunda bile değiliz; çünkü bütün zamanların kahramanları bizden önce gitmişlerdir; labirent tamamıyla bilinmektedir artık; sadece kahraman patikasının ince çizgisini takip etmemiz gerekir. .. Mitolojik kahramanın geçidi tesadüfen açıkta olabilir; temel olarak içeriye – gizli engellerin aşıldığı, uzun zamandır unutulmuş güçlerin dünyanın yüceltilmesine uygun hale gelmesi için yeniden canlandırıldığı derinliklerin içine – doğrudur.... [Şimdi] görünüyor ki tehlikeli yolculuk bir edinme değil, tekrar edinme, keşif değil tekrar keşifin mücadelesidir (Campbell, 1949: 39).

Bazen de İason'un yolculuğu gibi, Campbell'ın yapıtında ısrarlı savunduğunu fikrin aksine, arayış bir araç olur. Kişisel egonun, maddi sermayenin ve iktidarın anlamına gelir.

> ...Pelias'ın huzuruna çıkıp kendisini tanıttı ve yasal olarak kendisine ait olan iktidarı istedi. ...Öte yandan, İason, Pelias'ın oğlu Akastos'un hüküm sürdüğü İolkos'a geri dönmek istiyordur. Bunun için Akoastos'la arası iyi olmayan Peleus'la ittifak kurdu (Grimal, 1997: 316-17).

Arayış yolculuğunun doğasını ve gerçek anlamını Campbell'ın manevi arayış yolculuğu fikrine bağlı kalarak biçimlendirmek mümkündür. Bu biçimlendirmenin özünde arayış yolculuğunun temeli olan bir değişim, bir farklılaşma, bir başkalaşım vardır; yavaş yavaş silinen bilgisizlik ile hep daha çok büyüyen bir bilgi ve kendini bulma serüveninin oluşum süreci. Bu süreç, Campbell'ın da maddelendirdiği gibi aşamalar halinde gelişir; ayrılma, erginleşme ve geri dönüş. Kahramanların arayış yolculukları, anavatanlarından, evlerinden ve ailelerinden ayrılışı ile başlar. Ayrılış sürecinin başında, kahramanlara öncelikle yolculuklarına başlamaları ve harekete geçmeleri için bir çağrı yada bir davet gelir. Bu çağrı ulusunu tehdit eden bir olay, bir savaş ya da aşılması gereken zorlu bir görev olabilir. Odysseus'un Truva savaşı için evinden ilk ayrılışı onun kahramanlığa doğru atılan ilk adımı, ilk çağrısı olur. Ne var ki İason'un Altın Postu bulmak için çıktığı yolculuk, anavatandan ayrılıştan daha çok anavatanı olan İolkos'a sahip olabilmesi için çıkılan gönüllü bir yolculuk olur. Bu bağlamda düşünüldüğünde Odysseus'un yolculuğu daha ilk sahnesinde bir arayış yolculuğu olacağı doğrultusunda izler

taşırken, İason'nun yolculuğu daha baştan arayış yolculuğu kuramının tersi olan bir başlangıç yapar. Bazı yolculuk öykülerinde ki Odysseus'un yolculuğu en iyi örnektir, kahramanlar kendilerine gelen daveti reddederler. Fakat kahramanlar gerek vicdanen rahatsız oldukları için gerek mecbur kalmaları yüzünden kendilerine gelen davetleri er ya da geç kabullenirler. Odysseus'un savaşa gitmemek için "deli taklidi bile yaptığı anlatılır" (Grimal, 1997: 552). Fakat en sonunda yine gitmek mecburiyetinde kaldığı bilinir.

İason'da böyle bir durum yoktur. Gönüllü olarak arzuladığı amaca doğru sorgusuzca yelken açar. "İason böyle bir sınavdan (Altın Post'u bulmak) geçmeye bizzat kendisi mecbur etmiştir..." (Grimal, 1997: 316). Yolculukları esnasında kahramanlar çeşitli engellerden, zorlu yollardan ve korkunç canavarlarla olan savaşlardan geçerler. Onları bu zorlu sınavlarında yardım eden – tanrılar gibi – doğaüstü varlıklar vardır. Onlarında yardımlarıyla kahramanlar zorlu aşamalardan geçerler. Ölümle karşı karşıya kalıp yinede hayatta kalırlar.

> Kahraman modern bir insan olarak ölmüştür; fakat sonsuz – mükemmeleştirilmiş, belirli olmayan, evrensel insan – olarak tekrar doğmuştur. Bu yüzden onun ikinci kutsal görevi ve ameli bize yüceltilmiş olarak geri dönmek, yenilenmiş yaşamından öğrendiği dersleri öğretmektir. (Campbell, 1949: 20)

Bu durum kahramanların yeniden doğma süreçleri ile karşılaştırılır. Yeniden hayata başlangıç yapan kahramanları ikinci bir süreç beklemektedir: inisiyasyon/ erginleşme süreci. Erginleşme serüvenine atılma, kahramanlar için kendini değiştirme ve yeniden kendini bulma çabasına dönüşür.

> Fakat, olağan uyanan bilincin bakış açısına gore, ta derinden getirilen bilgi ve gündelik dünyadaki ihtiyat arasında her zaman belirli ve şaşırtıcı tutarsızlıklar olmak zorundadır....Ancak, insanoğlunun binlerce yıldır süren ihtiyatkar çılgınlığı boyunca doğru olarak öğretilip binlerce ve binlerce defa yanlış öğrenilen tekrar nasıl öğretilir? İşte bu kahramanın nihai zor görevidir. (Campbell, 1949: 217)

Erginleşme sürecinde, kahraman daha yetkin tinsel bir duruma geçerken, kökten bir değişim – dönüşüm yaşar. Bu aşamada kahramanlar, söylenlerin gerçeküstü uzamlarını simgeleyen, mistik ve serüvenlerle dolu adalarda hayatta kalma mücadelesi verirler. Kahramanlar birçok zorlu engellerle, aşılmaz geçitlerle ve yenilmesi çok zor olan canavarlarla sınanırlar. Mesela Odysseus'un karşı karşıya kaldığı engeller tam olarak bu tanıma uymaktadır. Örneğin Kyklop'ların adasında geçenler: Odysseus ve adamları yolda keçilerle dolu bir adaya rastlar. Bu adaya çıkıp kendilerine yiyecek bulmak isterler. Yanlarına yeteri kadar yiyecek alan Odysseus ve adamlarından bazıları ise adanın biraz ilerisinde bulunan Kyklop'ların yani Tepegöz'ün yaşadığı bölgeye gider. Burada içinde sürüyle koyunlar olan bir

mağaraya girerler. Akşam olunca dev olan Kyklop Polyphemus başka bir sürüyle birlikte mağarasına döner. Sürüsünü gütme amacıyla yerden kopardığı kocaman bir çam ağacı da elindedir. Dev içeri girer girmez mağaradaki davetsiz konukları fark eder ve mağaranın girişine büyük bir kaya yerleştirir. Sonra da yakalayabildiklerini (Odysseus'un adamlarını) tek tek yemeye başlar. Odysseus ise kurnazlığından faydalanarak yanlarında getirdikleri İsmaros şarabını sulandırmadan deve ikram eder ve onu sarhoş eder. Polyphemus iyice sarhoş olup uyuyakalınca, Odysseus, Polyphemus'un sürüsünü güderken kullandığı çam ağacını yontarak bir mızrak yapar ve bunu arkadaşlarının da yardımıyla devin tek gözüne doğru savurarak kör eder. Odysseus ve kalan adamları, mağaradaki sürünün arasına karışıp koyunların altına saklanır. Sabah olunca Polyphemus sürüyü dışarı çıkarmak için kocaman taşı mağaranın önünden çeker ve koyunları eliyle teker teker yoklayarak dışarıya çıkarır. Koyunların altına saklanan Odysseus ve adamları mağaradan kurtulur ve koşarlar. Kör Polyphemus, kıyıya gelerek sesin geldiği tarafa doğru, Odysseus'un gemilerine doğru, büyük taşlar atmaya başlar. Attığı taşlardan hiçbiri gemiye isabet etmez. Böylelikle bu tehlikeden kurtulurlar. Karşı karşıya kalınan bu zor durumlar açısından bakıldığında İason'nun yolculuğunda Odysseus'un ki kadar zorlu engeller yoktur. İason'nun yolculuğu sırasında yaşanan en zorlu seçim – ki Odysseus ta daha zorluları vardır – Çarpışan Kayalardan geçebilme sürecidir. Karadeniz'e çıkmak için çarpışan kayalardan geçme zorunluluğu vardır. Bu kayalar sürekli birbirlerine çarpıp ayrılan hareketli kayalardır. Mavi kayalar olarak bilinen bu kayalar aralarından gemi geçerse yerlerinden oynar, kapanırlar. Bu zorlu kayalardan geçmenin sırrını daha önceden Phineus adındaki bir kahinden alan İason ve ekibi (Arganautlar) bir güvercin uçurarak kayaların açılıp kapanma durumlarını kontrol ederler. Kehanette de belirtildiği gibi eğer güvercin geçerse onlarda geçebilecek aksi halde geldikleri yola döneceklerdir. Güvercin kuyruğundan birkaç tüyünü yitirerek karşıya geçer. Güvercinin ardından Arganautlar da geminin kuyruğu biraz zarar görerek karşıya geçerler. Daha sonra Karadeniz'e çıkarlar.

Kahramanın arayış yolculuğunun ikinci aşaması olan erginleşme sürecinde kazanılması gereken temel erdem kahramana yeni bir yaşama doğmak üzere öldüğü hissini ya da ölüm duygusunu yaşatmaktır. Bunun içinde kahraman karanlıklar (ölüm) içine yolculuk yapar. "Dünün kahramanı eğer *kendini* bugün çarmıha germezse yarının zalimi olacaktır. ... Kahramanın, ölüm onu terör için tutmazsa kahraman olamayacağını söylemek gereksizdir; ilk durum mezarla uzlaşmadır" (Campbell, 1949: 353-356). Burada kahraman korkutucu olaylar ve uzamların içine dahil edilir, çeşitli sınavlardan geçirilir. Bu aşama, Odysseus'un yolculuğundaki cehenneme iniş ile eşleştirilebilir.

Aşılması gereken bu zorlu deneyimler esnasında kahramanlar aynı zamanda tanrıçalar ile sınanırlar. Kahramanlar bu tanrıçalarla tanışıp, beraber olurlar, hatta evlenirler. Bu durumu yaşayan Odysseus'un beraber olduğu Kalypso'nun

adasında ne kadar kaldığı tam olarak bilinmez ama tanrıça Odysseus'u çok sever. Hep birlikte kalmalarını, Odysseus'un da kocası olmasını ister.

> Ölüm uçurumundan kurtulanlar kurtulmuştu,
> Savaştan ve denizden dönenler dönmüştü,
> Bir Odysseus kavuşamamıştı yurduna ve karısına,
> Oyuk mağaralarda alıkoymuştu onu Kalypso yüce tanrıça,
> Yanıp tutuşuyordu, güzel peri, kocası olsun diye. (Od.I, 11 vd.)

Kalypso, Odysseus'un gitmesine izin vermez. Olayı Olympos'tan izleyen tanrılar Odysseus'un haline acırlar. Athena ve Zeus, Hermes aracılığıyla Kalypso'ya Odysseus'u alıkoymaktan vazgeçmesi ve hemen onu serbest bırakması için bir emir gönderir. Kalypso bunun üzerine Odysseus'u çağırır. İstemeyerek te olsa onu serbest bıraktığını söyler. Ayrıca, ona bir sal yapması için de yardım eder. Yeterince yiyecek, su ve şarap vererek onu uğurlar.

> Kalypso uğurladı Odysseus'u adadan beşinci günü,
> Onu yıkamış, urbalar giydirmişti güzel kokulu.
> Bir tulum siyah şarap vermişti yanına,
> Daha büyük bir tulum dolusu da su koymuştu kumanyayı bir meşin torbaya,
> Her türlü yiyecek vermiş bol bol.
> Ardından uğurlu, tatlı bir yel saldı,
> Odysseus da sevinç içinde açtı rüzgara yelkeni. (Od.V, 263 vd.)

Bu durumu Campbell kahramanın yaşam ve bilgiler üzerindeki hakimiyeti olarak tanımlar. "Kadın, söylenbilimin resim dilinde, bilinebileceklerin tamamını simgeler. Kahraman bunları bilmek için gelendir."(Campbell, 1949: 116) Kahraman yaşadığı zorluklardan edindiği erdemlerle olgunlaşır. ve hayatına yavaş yavaş hükmetmeye başlar. Bu olgunluk kahramana baştan çıkarıcı tehlikeli kadınlara karşı koyabilme yetisini de beraberinde getirir. Odysseus'un Kirke ve Kalypso ile olan münasebeti bu durumu örnekler. Kahraman yolculuğunun sonlarına doğru, önüne çıkan engellerin temeline iner ve çözümler.

> Kirke, Odysseus'u, İthaka'ya dönmenin çarelerini öğrenmek için Teiresias'ın ruhuna danışmayı gönderdi. Teiresias ona yurduna ancak tek başına ve yabancı bir gemiyle döneceğini, orada taliplerden öç alması gerektiğini ve bundan sonra da, omzunda bir sandal küreği olduğu halde, denizciliği bilmeyen bir halkı aramaya çıkacağını bildirdi. Orada, Odysseus, bir kefaret sunacak ve en sonunda da evine dönebilecek...(Grimal:1997, 558)

Böylece anayurduna, evine dönmesinin önündeki engelleri kaldırır. Bu süreçte yolculuğun doğası ve biçimi özgün bir dil biçimini alır; simgesel nesneler,

işaretler, parolalar üzerine kurulan farklı bir dil olur. Bu dil, kahramanın yaşadığı dış dünyanın devamı sağlayan bir araç, kahramanca keşfedilen iç dünyanın anahtarı olur. Yolculuk deneyimi ile simgelenen nesnel, dış dünya kahramanın kendini yeniden şekillendirmesinde ki halkaların zincirleri olur. Bu bağlamdaki yolculuk düşlere yapılan soyut bir yolculuk değil, kahramanın oluşumunu yaratan kahramanların ruhunda sarsılmaz değerleri sabitleştiren, (örneğin Odysseus'un eve dönme, eşini bulma isteği) bir devinimdir.

Kahramanın arayış yolculuğu, kişisel öykülerin detayları ile şekillenen yolculuklar söyleninin bel kemiğidir. Bahsedilen aşamalar bazen çeşitlilik gösterebilir. Aslı korunduğu sürece, bazı bölümler çıkartılıp, farklı yorumlar eklenebilir. Bu farklılıklar ise farklı söylenlere paralel olarak gelişir. Söylenler ise yazın dünyasının temelini oluştururlar. Edebi dünyada, söylenleri temel alan – Joyce'un eserleri gibi – birçok yapıt bulunur. Bu eserlerde, arayış yolculukları, kahramanların kendilerini yeniden bulmaları ve içsel benleri ile tanışmaları ile sonlanır. Farklı aşamalardan geçerek yolculuğunu olgun, bilgili ve kendi içsel benini bulan kahraman olarak tamamlayan edebi karakterleri ele alır. Çalışmada bu duruma örnek teşkil eden kişi ise Odysseus'tur. Fakat çalışmada üstünde durulan ana konu ise, yazın tarihinin en genel temasının her yolculuk için genellenemeyeceğidir. Bir başka deyişle, çalışmada Odysseus'un yaşadığı serüvenlerden bazılarını klasik arayış yolculuğu söyleni kuramıyla temellendirirken, aslında her yolculuk öyküsünün aynı olamayacağı ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu savı desteklemek için de yine söylenbilimin bir diğer yolculuk öyküsü olan İason'nun yolculuğundan yararlanılmıştır. İason'nun yine serüvenlerle dolu yolculuğu, klasik arayış yolculuğunun doğasına göre şekillenmemiş, farklı bir yolculuk öyküsünü okura sunmuştur. Dikkat edilecek bir diğer önemli husus, çıkılan yolculuklarda yaşanılan ya da tecrübe edilen serüven dolu seferlerden ziyade yolculuğa çıkanların olaylar karşısındaki tutumları, fikirleri ve bunlardan ne çıkardıklarıdır. Yaşanılan deneyimler Odysseus'u manevi bir doygunluğa eriştirirken, İason'a arzuladığı maddi doygunluğa ulaştırmıştır. Odysseus arayışı sırasında tutkularının arasından yanmadan geçmiştir. Ne var ki, tutkularının alevleri kahramanı arayışı esnasında aydınlatmıştır. Aydınlanmış içsel görü, kahramanın yararlanmasını bildiği gizli bir güç olmuş, amacına ulaşmasındaki enerji ve sabrı ona vermiştir. Kahraman Campbell'ın erginleşme sürecinde kazanıldığını iddia ettiği, içindeki aile ve vatan sevgisini hep sıcak tutmayı başarmıştır. Yoksa nasıl karşı koyabilirdi güzel tanrıçalara? Odysseus, artık arayış yolculuğunun sonunda kendisinden farklı bir kişi, gerçek bir olgun insan olmuştur. İçindeki bilgeliği, gücü ve ışığı keşfetmiş, kendini bulmuştur. Kahraman artık aydınlanmıştır.

Peki, maddi mutluluğun peşinden koşan, içsel dünyayı göz ardı edip dış dünyanın peşinden koşan İason'a ne olur? Klasik kahraman söylenine uymayarak beklenen bir erginleşme süreci yaşayamayan İason, yolculuğunun sonunda arzuladığı hedefe kavuşur. İolkos kralı olur, fakat içsel dünyasında herhangi bir kazanım

olmadığı için İason'u huzurlu bir yaşam beklemez. Zira yolculuktan sonra gelişen olaylar, farklı bir söylenin konusunu oluştururlar. İason'nun Campbell'ın monomit savına uymayan bir kahraman olduğu gerçeği, yaşanılan deneyimlerden hiçbir kazanım elde edilmemesi ile de anlaşılabilir. Manevi bir doygunluğa erişemeyen kahraman yolculuktan sonraki yaşamını tamamen huzursuz bir şekilde geçirir. Bu iki söyleni karşılaştırılınca, klasik kahraman söylenindeki arayışın dışındaki yolculukların kazançlı olmadığını düşünülür; çünkü kahraman içindeki ışığı keşfedememiş, aydınlanamamıştır.

KAYNAKÇA

Bonnefoy, Y. (2000). **Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü**. I. Cilt, A-K. Levent Yılmaz, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.

Can, Ş. (1997). **Klasik Yunan Mitolojisi**. İnkılap Yayınevi, Ankara.

Carlier, C. Ve Griton-Rotterdan, N. (1994). **Des Mythes aux Mythologies**. Ellipses, Paris.

Campbell, J. (1949). **A Hero With A Thousand Faces**. 1st edition, Bollingen Foundation, 2nd edition, Princeton University Press. 3rd edition, New World Library, 2008.

Comte, F. (2000). **Mitoloji Sözlüğü**. Zed Yayınları, İstanbul.

Dictionaire des Mythes Littéraires (1988). sous la direction de Pierre Brunel, Editions du Rocher.

Erhat, A. (1993). **Mitoloji Sözlüğü**. Remzi Kitabevi, İstanbul.

Estin, C. ve Laporte, H. (2003). **Yunan ve Roma Mitolojisi**. Tubitak Popüler Bilim Kitapları, İstanbul.

Grimal, P. (1997). **Mitoloji sözlüğü: Yunan ve Roma**. Sosyal Yayınlar, İstanbul.

Hamilton, E. **Mitologya**. Varlık Yayınları, İstanbul.

Homeros (2006). **Odysseia**. Can, İstanbul.

Vernant, J. P. (1914). **Evren, Tanrılar, İnsanlar**. Dost Yayınları, Ankara.